

RAISING THE FUTURE

Op 19 maart 2021 vond het congres Raising the Future plaats (www.raisingthefuture.nl). Dit is georganiseerd door KINDwijzer, een landelijke coöperatieve vereniging van Kinderopvangorganisaties en mede gesponsord door Hogeschool KPZ en de beide brancheverenigingen van de kinderopvang BKO en BMK. Het doel van dit congres, tevens een platform in ontwikkeling, is om bij te dragen aan de dubbele opdracht die we hebben als opvoeders en professionals in het brede veld van kinderen en jongeren: kinderen voorbereiden op de toekomst en in het hier en nu reeds bijdragen aan (veranderingen van) de toekomst.

Tijdens het congres zijn in het licht van deze dubbele opdracht vier grote thema's aan de orde gesteld. Een aantal aansprekende schrijvers, denkers en wetenschappers hebben de deelnemers meegenomen in hun inzichten, inspiratie en verbeelding. De vier grote thema's zijn:

1 DE DIGITALE TECHNOLOGIE EN DE TOENEMENDE ROBOTISERING

Het gevoel is ontstaan dat we ons veel zorgen zouden moeten maken over de invloeden van de digitalisering op de opvoeding. Het gevaar is dat we blijven hangen in vragen als: wat mag er wel, wat mag er niet? Of hoe lang mogen kinderen en jongeren gebruik maken van tablets, games, social media?

Volgens Peter-Paul Verbeek, hoogleraar techniek en ethiek aan de Universiteit Twente, leren we van die vragen niets. De digitale wereld is een feit en het gaat er niet meer om de techniek buiten de deur te houden. We moeten juist op zoek gaan naar nieuwe/andere interacties met de techniek.

Betere vragen zijn: Wat maken we van onszelf in de relatie tot de techniek en de digitale wereld? Hoe kunnen we die ontwikkelingen gebruiken om betekenis te geven aan ons leven, onze opvoeding en ons onderwijs en de wereld?

2 SEGREGATIE, KANSENONGELIJKHEID EN DE MERITOCRATIE

Volgens Kees Vuyk, filosoof en als hoofddocent geesteswetenschappen verbonden aan de Universiteit Utrecht, neemt de ongelijkheid toe en lijken we met onze opvoeding en ons onderwijs de ongelijkheid alleen maar te vergroten. Het meritocratische ideaal, gelijke kansen zonder onderscheid naar afkomst, geld, geslacht, ras, wordt niet waargemaakt. Het meritocratische ideaal gaat ook voorbij aan de verschillen in leervermogen. En de hoogopgeleiden zien hun succes steeds meer als de eigen verdienste en kijken neer op de lager opgeleiden. 'Het vraagt nogal wat van een samenleving, die zo om winnen draait, te moeten accepteren dat je geen winnaar bent, maar een loser zoals we tegenwoordig zeggen'. Zie ook zijn boek *Oude en nieuwe ongelijkheid. Over het failliet van het verheffingsideaal* uit 2018.

3 INDIVIDUALISERING EN DE PRESTATIESAMENLEVING

Paul Verhaeghe, hoogleraar psychologie aan de Universiteit van Gent, weet als geen ander verbindingen tot stand te brengen tussen de ontwikkelingen in de samenleving en het individu. Wie we worden en zijn, wordt bepaald door de context waarin we leven. En die context wordt in deze tijden bepaald door een dwang tot geluk, zelfontplooiing en succes. We hebben een samenleving gecreëerd waarin we consumeren tot de invulling van ons leven hebben gemaakt en zijn gevangen in een ratrace van materieel bezit. Paul Verhaeghe pleit voor een verandering van de

samenleving. Een samenleving waarin er weer tijd is voor opvoeding en onderwijs waarin kinderen kunnen opgroeien tot kritische en bewuste volwassenen die bijdragen aan de samenleving.

4 DE VERBEELDING EN EEN COLLECTIEVE OPDRACHT

Philipp Blom is een Duitse filosoof en historicus, hij heeft indringend geschreven over de gevolgen van de ons consumentisme, de klimaatverandering en de noodzaak tot nieuwe verhalen. Het is, volgens Blom, tijd voor nieuwe verhalen, om gemeenschappelijke ervaringen van een bijzondere tijd met elkaar te delen. Om bijvoorbeeld niet te vergeten dat het mogelijk is de luchtvervuiling drastisch te verminderen als we minder vliegen. Dat we dingen kunnen veranderen als we dat willen en ons ervoor inzetten. In verhalen ontstaat een nieuwe moraal, een ander perspectief. Zonder een gemeenschappelijk verhaal, zonder een gemeenschappelijke wil, is een transformatie niet mogelijk, stelt Blom.

De huidige samenleving en organisatiestructuren met vaste systemen van plan, do, act, check en maandrapportage (in feite gericht op de status quo) staan haaks op de kracht die verhalen en de verbeelding kunnen hebben. Kinderen en jongeren die, nieuwsgierigheid als zij zijn, de wereld willen verkennen, krijgen in plaats daarvan te horen: zit stil en hou je mond. Terwijl we juist behoefte hebben aan mensen met creativiteit, nieuwsgierigheid en het lef om te experimenteren, zodat de grote en wereldwijde problemen kunnen worden aangepakt en in sommige gevallen voorkomen.

De ontwikkelingen in de wereld en de impact van de veranderingen zijn groot en voor iedereen voelbaar geworden. Met *Raising the future* willen we niet zozeer een discussie met elkaar voeren, maar verkennen wat deze ontwikkelingen betekenen voor de toekomstige generaties. Daarvoor is nieuwsgierigheid nodig en het aandurven om van het gebaande pad af te wijken en nieuwe verhalen met elkaar te maken over deze toekomst.

Navigeren naar het onbekende en nieuwsgierigheid hebben we nodig in het licht van onze dubbele opdracht: kinderen voorbereiden op de toekomst en in het hier en nu bijdragen aan de veranderingen van de toekomst vanuit het lange termijn denken. Of zoals Roman Krznaric, cultuurhistoricus en auteur van *De goede voorouder* uitlegt: we hebben een marshmallowbrein en een eikelbrein. We kennen vast allemaal de leuke filmopnames van peuters en

kleuters die verlangend de marshmallow niet proberen op te eten, maar er zeker niet altijd in slagen. Ons marshmallowbrein is voortdurend gedreven door de korte termijn beloning, maar we hebben juist ons eikelbrein nodig om na te denken over de lange termijn.

Volgens Daan Roovers, denker des vaderlands, vraagt elke tijd om bezinning op de fundamenteën van de opvoeding. Maar deze tijd zeker (zie ook *Mensen maken. Nieuw licht op opvoeden*, 2017). De meritocratie staat de rechtvaardigheid in de weg. Staat een samenleving van verbinding, zingeving betekenisvol zijn in de weg. De meritocratie draagt bij aan de gescheiden wereld van winnaars en losers. Werelden waarin we elkaar niet meer ontmoeten en niet meer samen delen wat we nodig hebben voor de toekomstige generaties.

Voor de future generations moeten we in het hier en nu nadenken over onze keuzes en proberen onze verbeeldingskracht aan te spreken. Met *Raising the future* dragen we bij aan die dialoog en die verkenning. In de opvoeding wordt beslist of we genoeg van de wereld houden om er verantwoordelijkheid voor te dragen en haar te redden van de ondergang. We sluiten af met een citaat van Hannah Ahrendt: "In de opvoeding beslissen we ook of we onze kinderen genoeg liefhebben om hen voor te bereiden op hun opdracht het vernieuwen van de wereld".

OM VERDER TE LEZEN

Hieronder volgen enkele titels van de sprekers:

Philipp Blom, 2017, *Wat op het spel staat*.

Philipp Blom, 2017, *Het grote wereldtoneel*.

Philipp Blom, 2020, *Over de kracht van de verbeelding in crisistijd*.

Daan Roovers, 2017, *Mensen Maken. Nieuw licht op opvoeden*.

Peter-Paul Verbeek, 2014, *Op de vleugels van Icarus. Hoe techniek en moraal met elkaar meebewegen*.

Paul Verhaeghe, 2019, *Identiteit*.

Kees Vuyk, 2018, *Oude en nieuwe ongelijkheid. Over het failliet van het verheffingsideaal*.

OVER DE AUTEURS

Petra Janssen is oud-pedagoog WijZijnJong.

Ruth de Waal is hogeschooldocent op Hogeschool KPZ en voorzitter Netwerk Pedagogen KINDwijzer.